

Resolusjoner vedtatt av YS-kongressen 2022

YS-kongressen 2022 vedtok følgende resolusjoner:

1. På høy tid med en rettferdig pensjon i PBL-barnehagene
2. Tillit og partssamarbeid
3. Sikkerhet og solidaritet i en ny tid
4. Ansvarlighet i en urolig samtid
5. Et mer inkluderende arbeidsliv

Resolusjon nr. 1:

På høy tid med en rettferdig pensjon i PBL-barnehagene

Det er streik i private barnehager i PBL-området. Streiken handler om at PBL ikke vil innfri avtalen de har inngått med arbeidstakerorganisasjonene om avtalefestet pensjon (AFP), samt om størrelsen på arbeidsgivers bidrag til pensjonssparingen til sine ansatte. De økonomiske konsekvensene dette har for de ansatte er store.

Ved overgangen til hybridpensjon i 2019 ble det avtalt at de ansatte i PBL-barnehagene midlertidig skulle betale en høyere egenandel til pensjon, for å dekke engangskostnader. Videre ble det lagt et løp for når ny AFP skulle innføres. Målet var å innføre livsvarig AFP fra 2023. Med en hybridordning som sikret pensjon livet ut både for kvinner og menn, samt livsvarig AFP på plass, ville ansatte i PBL-barnehagene ha en like god pensjonsordning som de fleste som jobber i kommunale og andre private barnehager.

Under forhandlingene og senere mekling brøt PBL avtalen med arbeidstakerorganisasjonene. De viste til at kostnadene ved å innføre privat AFP ble for store, og krevde mer penger fra det offentlige til pensjon. Arbeidstakersiden anser at tilskuddet til pensjon er tilstrekkelig til å dekke tjenestepensjon og ny AFP. Hvis PBL mener det er barnehager som ikke får dekket sine pensjonskostnader, er det uansett uakseptabelt å sende regningen til arbeidstakerne.

Kampen for å sikre en anstendig pensjon er viktig for alle fagorganiserte. YS kan ikke akseptere at ansatte i private barnehager har dårligere pensjonsvilkår enn de fleste av sine kolleger i kommunal og privat sektor. Det er dessuten urimelig, og i tillegg hemmende for mobiliteten, at barnehageansatte ikke kan bytte jobb mellom sektorene uten å risikere å miste retten til AFP.

YS mener at:

- Dette er en streik for rettferdighet. Barnehageansatte er på ingen måte blant lønnsvinnerne i Norge. Nå vil arbeidsgiver nekte dem en anstendig pensjon i tillegg.
- Det er ulogisk, urimelig og usolidarisk at våre medlemmer i PBL-barnehagene ikke har likeverdige pensjonsvilkår med sine kolleger i de kommunale barnehagene og i en del private barnehager.
- Den samme AFP-ordningen som gjelder i norsk arbeidsliv ellers, dvs et livsvarig tillegg til folketrygd og tjenestepensjon, må innføres også i PBL-barnehagene.
- Barnehageeierne får dekket pensjonsutgiftene sine av det offentlige. Penger kommunen har bevilget til pensjon, skal brukes til pensjon.
- PBL må innfri løftene sine. Hvis de mener det er barnehager som ikke får dekket kostnadene de har til pensjon til de ansatte, må de ta opp dette med myndighetene og ikke la de ansatte betale.

YS støtter Deltas kamp for en anstendig og likeverdig pensjon for sine medlemmer i PBL-barnehagene. Vi oppfordrer våre medlemmer til å vise sin støtte til de streikende.

Resolusjon nr. 2:

Tillit og partssamarbeid

Den norske arbeidslivsmodellen omtales som en stor suksess. Fundamentet for modellen ligger i trepartssamarbeidet mellom partene og myndighetene, og i topartssamarbeidet i virksomhetene. Over mange tiår har vi bygget høy sosial kapital og en samarbeidskultur med sterke formelle og uformelle institusjoner, og dermed høy tillit til hverandre og til institusjonene. Vi ser også en høy grad av tillit i arbeidslivet, mellom arbeidstakere og ikke minst mellom arbeidstakere og ledere. Norge er også kjent for å være en nasjon hvor befolkningen har stor tillit til styresmaktene og staten, og hvor vi også har stor tillit til hverandre som medborgere. I en gjennomgang Nordisk ministerråd har gjort av internasjonale sammenligninger av tillit, skårer alle de nordiske landene svært høyt, og man spør om tillit er det nordiske gullet. Det er ikke oljen som har gjort oss rike, men tilliten til hverandre og til de samfunnsinstitusjonene vi sammen har bygget opp.

Men tillit kommer ikke av seg selv. Den bygges opp gjennom samhandling og samarbeid mellom borgere og myndigheter, arbeidstakere/tillitsvalgte og ledere, og innenfor et system med ulike institusjoner og strukturer. Regjeringen har vedtatt å innføre en tillitsreform i offentlig sektor. Det er fortsatt uklart hva innholdet i denne reformen skal være, men den skal bygge på partssamarbeidet og nedenfra-og-opp prosesser, og dermed gi «førstelinjen» i både stat og kommune større handlingsrom for å gi innbyggerne bedre tjenester. Målet med reformen er, ifølge regjeringen, å gi mer velferd og bedre tjenester til innbyggerne, og til rett tid.

Men tillit og partssamarbeid er ikke noe for offentlig sektor alene. Dette er et grunnleggende element i forholdet mellom ansatte og ledere i privat sektor, og en viktig forutsetning for virksomhetenes - både offentlige og private - evne til å levere tjenester og produkter. I privat næringsliv er det en utfordring med utenlandske eiere som ofte forholder seg til andre ledelsesfilosofier som ikke er tilpasset den tillitsbaserte norske samarbeidsmodellen. Dette medfører en risiko for svekket lokalt partssamarbeid og manglende respekt for arbeidstakernes og de tillitsvalgtes innsats. En tillitsreform i offentlig sektor må gjenspeiles i privat sektor og utformes i tett samarbeid med de tillitsvalgte på alle nivåer.

Fagforeningens opplevde betydning er fortsatt høy. YS Arbeidslivsbarometer viser at oppslutningen om fagforeningers rolle og virksomhet øker, samtidig som dette ikke nødvendigvis materialiserer seg i medlemskap og tillitsverv. Dette dilemmaet underbygges videre av at et økende antall tillitsvalgte ikke føler seg respektert av ledelsen, samtidig som de fleste ledere er positive til fagforeninger. På sikt er dette en utfordring for den norske modellen. Her har fagbevegelsen en stor jobb foran seg, men vi er avhengig av at arbeidsgiverne legger til rette for at den tillitsvalgte kan gjøre jobben sin. Det må bl.a. settes av nok tid til å ivareta tillitsvervet.

Skal vi løse de utfordringene vi står overfor, må partssamarbeidet styrkes - ikke svekkes. For arbeidslivet betyr dette at trepartssamarbeidet må inkludere samtlige parter på en likeverdig måte. Et selektivt trepartssamarbeid kan skape en forvitring av den gjensidige tilliten mellom myndighetene og partene. Denne tilliten er vi som samfunn avhengige av hver dag - men spesielt i krisetider.

Vi kan aldri slå oss til ro med at høy tillit er noe som "bare er der". Tilliten er ikke en naturgitt tilstand, men er blitt skapt over lengre perioder og gjennom et samspill mellom ulike prosesser. I kriser som vi er i nå, kan tilliten som er bygget opp over tid raskt raseres. Her har vi alle et ansvar som medborgere, men YS vil særlig peke på oss partene i arbeidslivet, den til enhver tid sittende regjering og ikke minst politikerne på Stortinget.

YS mener at:

- Den norske modellen med medbestemmelse og medvirkning handler ikke bare om et demokratisk arbeidsliv, den skaper bedre beslutninger.
- Tillitsvalgtes rolle må styrkes i virksomhetene både i privat og offentlig sektor. Arbeidsgivernes organisasjoner har et ekstra ansvar for å framsnakke de tillitsvalgte og den jobben de gjør for virksomhetene.
- Regjeringen må sørge for at trepartssamarbeidet i alle sammenhenger inkluderer samtlige parter.

Resolusjon nr. 3:

Sikkerhet og solidaritet i en ny tid

YS' internasjonale politikk består av to hovedsøyler: Egeninteressen og internasjonal solidaritet. Dagens sikkerhetspolitiske situasjon fører til at disse to søylene sammenveves i større grad enn tidligere. Verdenssituasjonen påvirker Norge og fører til at vi må tenke annerledes – både i solidaritet med verden, men også for vårt eget beste.

Norges forhold til Europa

Den globale sikkerhetssituasjonen, frykt for nye pandemier og naturskader som følge av klimaendringer stiller langt større krav til samfunnsberedskap enn tidligere. Den russiske invasjonen av Ukraina har ført Europa ut i en akutt krise. Krigen har alvorlige konsekvenser for sikkerhet i hele Europa – inkludert Norge. Den har også alvorlige økonomiske og humanitære konsekvenser for verden.

Sikkerheten for egen befolkning og i våre nærområder er nå mer utfordret enn på lang tid. Norsk sikkerhet bygger i stor grad på vårt NATO-medlemskap, hvor NATO som allianse er en sikkerhetsgaranti. Med dagens sikkerhetspolitiske situasjon er det avgjørende at Norge er en aktiv bidragsyter i NATO og bygger egen nasjonal forsvarsevne for å ivareta våre sikkerhetsbehov og være i stand til å bidra i de forpliktelser som stilles i NATO-rammen.

Som en følge av ulike kriser har integrasjonen og samarbeidet i Europa styrket seg. Vi lever i en brytningstid, og YS mener utfallet avgjøres av vår evne til å samarbeide på tvers av landegrenser, styrke vår sikkerhet og verne om demokratiske verdier. I en mer usikker verden har EU fått en forsterket rolle på områder som sikkerhetspolitikk, matvaresikkerhet, energi og helse. Medlemsland i EU og andre europeiske land ser i større grad til EU for å håndtere nye utfordringer og kriser. Norge må forholde seg til denne utviklingen.

EU er allerede i dag Norges viktigste marked. Som følge av sanksjonene mot Russland og et mulig mer spent forhold mellom Kina og Vesten kan vi komme til å se en regionalisering av handelsstrømmene globalt. Det vil gjøre Norge enda mer avhengig av handel med våre naboer og allierte, og spesielt EU.

YS ønsker å bidra til å øke kunnskapen om EØS-avtalens handlingsrom og begrensninger, og være en aktiv deltaker i den nye europadebatten. YS mener den europapolitiske debatten i Norge må drøfte spørsmål knyttet til beredskap, matvaresikkerhet, infrastruktur og andre kritiske funksjoner i tiden fremover. Det er også viktig at Norge streber etter mer og bedre samarbeid med og i Europa.

Solidaritet med verden

Pandemi, alvorlige klimaendringer og Russlands brutale invasjon av Ukraina har gjort verden mer utrygg. Verden står overfor store utfordringer som krever mer internasjonalt samarbeid. På den ene siden er det viktig å styrke den nasjonale beredskapen – på den andre siden kan varige og fullgode løsninger på disse utfordringene bare oppnås gjennom internasjonalt samarbeid.

Krigen i Europa vil potensielt føre til store konsekvenser for matvareforsyningen i verden, og vil videre kunne utløse en enorm flyktningkrise og sultkatastrofer der verdens mest sårbare mennesker vil bli rammet. I land hvor økonomiske, politiske og demokratiske rettigheter allerede er under press, vil krisen forverre situasjonen for befolkningen generelt og arbeidstakere spesielt.

Gjennom historien har Norge hatt en aktiv rolle i arbeidet med å sikre fred, jevne ut sosiale forskjeller og styrke menneskerettighetene. Vi har vært heldige med tilgang til betydelige oljeressurser og har vært dyktige i å forvalte disse ressursene til alles beste over tid. Samtidig har utvinning av olje hatt betydelige konsekvenser for den situasjonen vi befinner oss i dag med eskalerende klimautfordringer. Det er et tankekors at inntektene fra olje- og gassvirksomheten har en tendens til å vokse når krig og uroligheter rammer andre steder i verden.

Norge har et moralsk ansvar for å bidra til gjenoppbygging av Ukraina gjennom en langsiktig forpliktelse. Dette er også i Norges politiske og økonomiske interesse. Vi har også et ansvar å hjelpe land som er rammet av den krisen vi står i, og derav bidra til sikkerhet og stabilitet i Europa og verden.

YS mener at:

- Norge har et moralsk ansvar for å støtte Ukraina både under krigen og i gjenoppbyggingen av landet etter krigen.
- Norge skal ta en aktiv rolle politisk og finansielt i den koordinerte europeiske innsatsen for gjenoppbygging av Ukraina.
- Norge bør innføre nulltoll på ukrainske varer.
- Norge må forplikte seg til et langvarig bidrag til gjenoppbygging, investeringer, demokratisering og styrking av faglige rettigheter i Ukraina etter krigen.
- Norges finansielle bidrag må stå i et rimelig forhold til ekstrainntektene Norge har hatt som følge av krigen.
- Norge må øke sitt bidrag til internasjonal matsikkerhet betydelig, bl.a. gjennom oppretting av et solidaritetsfond til bruk ved kriser og katastrofer.
- Den europapolitiske diskusjonen i Norge må ta for seg spørsmål knyttet til beredskap, matvaresikkerhet, infrastruktur og andre kritiske funksjoner.
- Norge må søke et tettere sikkerhetspolitisk og beredskapsmessig samarbeid med EU.

Resolusjon nr 4:

Ansvarlighet i en urolig samtid

Ytringsfrihetskommisjonens utredning "En åpen og opplyst offentlig samtale" (NOU 2022:9) viser at i det store og hele står det godt til med det offentlige ordskiftet i Norge i dag: Ytringsfriheten står sterkt i Norge. Likevel peker kommisjonen på klare utfordringer knyttet til forekomsten av trusler, hatefulle ytringer og ulike former for sjikane. Den åpne og opplyste offentlige samtalen undergraves dersom enkelte stemmer og perspektiver systematisk støtes ut. Samtidig viser erfaringer fra Norge og andre land at den offentlige demokratiske samtalen utfordres fra mange hold.

I dagens offentlige debatt ser vi steilere fronter mellom ulike meninger, samfunnsaktører og politiske partier. Det er mange grunner til dette. Ulike medier, digitale påvirkere og samfunnsdebattanter utøver i mindre grad god kildekritikk. Budskap spisses for å generere klikk og treffe nye lesere. Mange medier skaper kunstige fiendebilder fremfor å bidra til konstruktiv meningsbrytning mellom ulike samfunnsaktører. Tradisjonelle medieplattformer konkurrerer mot - og konkurreres ut av - mer sosiale medieplattformer, som med utgangspunkt i andre regler og annen teknologi lettere når ut med budskap og informasjon til enkelt og grupper i samfunnet. Vi som brukere og forbrukere oppsøker også i økende grad kilder til kunnskap som ikke utfordrer eller avkrefter våre oppfatninger.

I det nye virkelighetsbildet blir vår felles og kollektive virkelighetsforståelse utfordret gjennom enorm informasjonsflyt, utbredelsen av falske nyheter og ytterliggående falsk informasjon. Digitale ekkokamre gir grobunn for konspirasjonsteorier og ytterligere polarisering mellom ulike grupper i samfunnet. Algoritmer i sosiale medier eksponerer ikke brukere for meninger som utfordrer eller avkrefter deres oppfatninger. Tvert imot blir brukere kun eksponert for ytringer som bekrefter deres synspunkt. Når store deler av den offentlige debatten foregår på digitale plattformer, kan denne utviklingen ha en ødeleggende effekt på det brede politiske samarbeidet som har skapt en stabil og positiv utvikling av det norske samfunnet.

Tillit er et viktig element i vårt demokrati. Samtidig er det norske tillitssamfunnet sårbart. Bevissthet om at aktører kan utnytte vårt åpne og tillitsbaserte samfunn er avgjørende. Det er alvorlig at folke- og tillitsvalgte i samfunns- og arbeidsliv opplever trusler og sjikane når de påtar seg ansvar og oppgaver på vegne av fellesskapet. Dersom denne utviklingen ikke motarbeides aktivt, vil den kunne bryte ned samfunnsstrukturene og demokratiet vårt. YS vil ta vår del av ansvaret for å opptre redelig og ryddig, også når vi er nødt til å være ekstra tydelige for å ivareta våre medlemmers interesser.

Ikke siden 2003 har det blitt gjennomført en makt- og demokratiutredning i Norge. Siden den gang har samfunnet gjennomgått en enorm digital utvikling som har endret vilkårene for deltakelse i samfunnsdebatten. YS mener det er på tide med en ny utredning for å se på vilkårene for demokratisk medvirkning i en digital tidsalder.

YS mener at:

- Demokratiet og den norske samfunnsmodellen må forsvares med alle tilgjengelige midler. Fellesskapet må styrke vernet av den enkelte som tar på seg tillitsverv i arbeidsliv eller politikk.
- Det bør gjennomføres en ny makt- og demokratiutredning som blant annet skal se på vilkårene for demokratisk medvirkning i lys av den teknologiske utviklingen og en endret offentlig debattform.
- Regjeringen bør følge opp Ytringsfrihetskommisjonens anbefalinger.

Resolusjon nr. 5:

Et mer inkluderende arbeidsliv

Å ha en fast jobb er viktig for en god levestandard og for å føle seg inkludert i samfunnet. Det gir mestring, bedre helse og fellesskap. De individuelle fordelene er mange. Ca 100 000 mennesker med funksjonsnedsettelse ønsker seg inn i arbeidslivet. Mangel på universell utforming, individuell tilrettelegging og fordommer utgjør store hindre for økt arbeidsdeltakelse.

Samfunnet vinner også på at vi får med flere i arbeidslivet, noe som burde gi dette en høyere prioritering i regjeringens arbeid. Bare 43 % av funksjonshemmede er aktive i arbeidslivet, mot hele 74 % av befolkningen for øvrig.

Utfordringene starter allerede i utdanningssystemet, hvor det ikke tilrettelegges nok. Den nylig lanserte tilstandskartleggingen til Uloba viser at unge voksne funksjonshemmede kjenner på akkurat dette. Den rettighetsfestede assistansen har så mange forbehold at mange aldri vil kunne få et tilstrekkelig utdanningsløp for å fullføre.

Generelt er utdanningsnivået blant personer med nedsatt funksjonsevne lavere enn i befolkningen ellers, hele 35 % har ikke utdanning utover grunnskolen. Personer med nedsatt funksjonsevne vil ha 4,5 ganger større sjanse for å være i daglig arbeid dersom de har tatt en form for høyere utdanning. Men alle starter altså ikke på lik linje når man skal ut i arbeidslivet.

For de som kommer seg ut i arbeid står utfordringene med manglende tilrettelegging i kø. En undersøkelse fra Norges Blindforbund viser at nesten en av tre synshemmede har måtte slutte i stillingen på grunn av manglende universelt utformede IKT-systemer. Slike hendelser vil kunne være brudd på likestillings- og diskrimineringsloven.

Alle som vil jobbe bør få muligheten til det. Derfor er det viktig å ta kampen for tjenestene som burde vært rettigheter. Inkludering av unge med funksjonsnedsettelse i arbeidslivet representerer en samfunnsøkonomisk gevinst og et mer mangfoldig arbeidsliv. Hvorfor griper ikke regjeringen muligheten til å skape en vinn-vinn-situasjon?

YS mener at:

- Alle som har arbeidsevne må få bruke ressursene sine på en måte som gagnar den enkelte, virksomheten og samfunnet. Inkludering av funksjonshemmede i arbeidslivet handler om likestillingspolitikk i praksis, ikke om sosialpolitikk.
- Regjeringen må i mye sterkere grad ta tak i disse utfordringene, lenge før unge faller ut av arbeidslivet. Med riktig tilrettelegging vil færre falle fra i utdanningsløpet og få bedre sjanser til å sikre seg en jobb senere i livet.
- Trygdesystemet må utvikles til å gi reelle muligheter for alle.
- Myndighetene må sørge for at arbeidstakere med funksjonsnedsettelse får enkel tilgang til nødvendige hjelpemidler. På den måten kan man også stille strengere krav til arbeidsgiverne om bedre tilrettelegging i virksomhetene.